

רוח ירושלמית

החיים עם הרב קוק

השיעור המרכזי בבית הרב קוק רח' הרב קוק 9 ירושלים בכל יום שלישי 20:00

בסייעתא דשמיא

חוברת ל"ג פורים

ונהפוך הוא

מהפכנות יהודית

הרב יצחק חי זאגא

ונהפוך הוא

שלו' לכולם. אנו עומדים לפני חג הפורים. במגילת אסתר נקרא את הפסוק המפורסם, אסתר ט' א', '..ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'. הלשון 'ונהפוך הוא', לא מובנת. אנחנו נהפוך או הוא? למה לא אמרו 'נהפך הדבר', כמו בהמשך המגילה, אסתר ט' כב', '..והחודש אשר נהפך להם מיגון לשמחה...'. נהפך על ידי מרדכי ואסתר בסייעתא דשמיא. זה מובן. אבל מה פירוש 'ונהפוך הוא'?

התשובה תעלה מתוך פסוק עלום, השוכן לו בסיום המגילה, אסתר י' א', 'וישם המלך אחשורוש מס על הארץ ואיי הים'. את מי מעניין המס של אחשורוש? הרי אמרו במגילה יא. 'הוא אחשורוש, הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו'. היה רשע ונשאר רשע. אז מה לנו ולמסים שלו? מעבר לכך, הכתיב הוא אחשרש והקרי אחשורוש. פירש שם רב, את הקרי, 'אחשורוש.. אחיו של ראש, אחיו של נבוכדנצר הרשע שנקרא ראש...'. פירש שם רבי חנינא את הכתיב, 'שהכל נעשו רשין בימיו'. בגלל המיסים שהטיל עליהם. הם נהנו במשתאות חנים שלו, אבל בסופו של דבר הוא שלח להם את החשבון לתשלום. מצחיק. אבל ברמה התורנית, את מי זה מעניין? האם זה רק מוסר השכל, שאין ארוחות חנים אצל מלכי הגויים או שיש כאן עומק נוסף? בנוסף, קשה להתעלם מההיפוך שחיברו מחברי המגילה באותה מילה, אח של ראש ואח של רש. מה היתה כוונתם בחיבור ההפכים הזה? הוא ראש או רש?

ננסה להבין ולגלות את סוד המס שהטיל אחשורוש, ומתוך כך, נזכה להבנה חדשה בענין המהפכנות היהודית, הרמוזה בסוד 'ונהפוך הוא'. אולי נוכל ללמוד משהו גם לימינו.

לעילוי נשמת חיים בן זוהרה ז"ל

תירוש או תירש

את ההיפוך של ראש או רש, אנו מוצאים גם בדברי רב כהנא, יומא עו., שמקשה על הסתירה בין הכתיב לקרי של המילה תירוש, 'כתיב תירש, וקרינן תירוש? זכה, נעשה ראש, לא זכה, נעשה רש'. מסביר שם רש"י, שהיין יכול לפקח ליבו של אדם בחכמה, אם הוא שותה ממנו במידה. אבל אם אינו נזהר, היין יכול להרוס את חייו ולעשותו רש. מכל מקום, רואים אנו גם כאן, כתיב רש, וקרי ראש.

התורה משבחת את ארץ ישראל, דברים יא' יב', 'ארץ אשר ד' אלוקיך דורש אותה תמיד עיני ד' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה'. במקום 'מראשית', כתוב 'מרשית'. מדוע? 'אמר ר' יצחק', ראש השנה טז: 'כל שנה שרשה בתחלתה, מתעשרת בסופה...'. פירש רש"י, 'שישראל עושין עצמן רשין בראש השנה לדבר תחנונים ותפילה...'. כמאמר הפיוט, 'ידי רשים נחלשים'. מי שמתפלל לפני הקב"ה בראש השנה, כמו רש, זוכה לשנה ברוכה. היפוך של ראש לרש באותו ענין, מצוי במספר מקומות, אך מה פשרו בעניננו?

הקמע היהודי

החכמים שבמלכי אומות העולם, יודעים עד לעצם היום הזה, שמי שרוצה להצליח, כדאי לו מאד להתיחס יפה ליהודים. כך היה גם עם אחשורוש. אנחנו מתלהבים מהפתיח של המגילה, המתאר את מלכות אחשורוש על מאה עשרים ושבע מדינה. אבל למעשה, היתה זו ירידה בשביל מלכות פרס, אשר שלטה קודם לכן בכל העולם.

כתב האלשיך על פי חז"ל, 'כאשר ביטל עבודת בית המקדש מרדו בו מאה ושלוש עשרה איפרכות, וממאתים וארבעים שהם כל העולם, לא נשארו לו רק שבע ועשרים ומאה... ולמען קשר אהבתו עם שרי המדינות הנותרים, הביאם לפניו ויעש להם משתה גדול, בהראותו את עושר כבוד מלכותו, ולא היה רודה בחזקה לשים עליהם עול מס, כי אם מראה כי רב עשרו ובלתי צריך אליהם'. משתה אחשורוש היה משתה של חולשה שלטונית. אחשורוש היה צריך להתחנף לכולם, אחרי שמלכויות רבות עזבו אותו. מדוע נחלש כל כך? משום שביטל את עבודת בית המקדש. ככה זה כשפוגעים ביהודים. ממשיך האלשיך ומסביר את המס המוזכר בסוף המגילה, 'אך עתה שהטיב לישראל, אין צריך לומר שחזרו לו כל מאתים וארבעים האיפרכות, כי אם שהיה רודה בחזקה, וישם מס על הארץ שהוא על כל הארץ כי זה כל הישוב, וגם על איי הים'. על פי האלשיך, פסוק המס בא לומר, שכיון שהתיחס יפה ליהודים, חזרה עוצמתו הפוליטית, ולא היה צריך עוד להתחנף למדינות, ואף יכול היה להטיל עליהם מס. אך עדיין צריך להבין מה הענין בקרי וכתוב, אח של ראש או אח של רש? ואיך ההיפוך הזה קשור למס?

ויהי למס עובד

אחר שנתנה לאה אימנו את הדודאים לרחל אימנו, מספרת התורה, בראשית ל' טז, 'ותצא לאה לקראתו ותאמר, אלי תבוא כי שכר שכרתיך בדודאי בני'. מהסיפור הזה,

נולד יששכר בן יעקב, עליו נאמר בבראשית מט' טו', '...ויט שכמו לסבול ויהי למס עובד'.
מה פשר המס הזה? רש"י פירש, 'ויהי לכל אחיו ישראל, למס עובד, לפסוק להם הוראות
של תורה וסדרי עבורין, שנאמר, דברי הימים א' יב', ומבני יששכר יודעי בינה לעתים
לדעת מה יעשה ישראל...'. שם בדברי הימים, הוסיף רש"י, 'שיודעים לתת עצה לפי הענין
של מעשה שצריך לדוד להתייעץ היאך יחזק המלכות מפני בני שאול'. אף אחשורוש
ביקש עצתם בענין ושתי, והם התחמקו, אסתר רבה ד', 'ויאמר המלך לחכמים יודעי
העתים וגו', מי היו? אמר ר' סימון זה שבטו של יששכר...'. הם היו לומדי תורה, פוסקי
הלכות, חכמי הזמן, ויועצים אסטרטגיים למלכות. כל הגדלות הזו, מכוונה בשם 'מס
עובד', היינו, מסורים ועובדים בעבור כלל ישראל. מעין חתימת מרן הרב קוק באגרותיו,
'עבד לעם קדוש על אדמת הקודש'. על פי הבנה זו, יתכן והמילה מס באה מלשון נמסות,
כמו שאמרה רחב לפנחס וכלב, יהושע ב' יא', באשר למצב הרוח הכנעני, לשמע הגעתם
של ישראל לכבוש את הארץ, 'ונשמע וימס לבבנו... מפניכם...'. לאה אימנו, נמסה לגמרי
לטובת הבאת שבטי ישראל לעולם, אז זכתה ליששכר, שנמס כולו מפני טובת כלל
ישראל. במסירותו לכלל כי רבה, נאמר עליו, ויהי למס עובד. על פי זה, הטלת המס מצד
אחשורוש, ביטאה את נמסות כל הארץ מפניו. אבל אם כך, מדוע הוא אח של רש?

למס מרעהו חסד

הביטוי מס, מופיע באיוב ו' יד', במובן שלילי, 'למס מרעהו חסד ויראת שד-י יעזוב'.
פירש רש"י, 'למי שמונע חסד מחבירו... למס החסד, מכלה אותו, כמו וחס השמש ונמס'.
ממיס ומכלה את החסד מחברו. על מי מדובר?

כפי שהבאנו בספרנו, אורות חיים, חגים ומועדים עמ' 52, מרן הרב קוק פירש פסוק זה,
בעין איה שבת ב' פ"ו סח', ברמזו לנוצרי, ששמו רמוז בראשי תיבות, 'ויראת שד-י יעזוב',
אשר השתמש בכוח השפעתו, כדי להמיס ולכלות את תורת החסד היהודית מהעולם.
מעוררת מחשבה, העובדה שממשיכי דרכו של אותו האיש, מכנים את טקסי תפילתם,
בשם "מיסה".

להבדיל, אומר הפסוק, דברים טז' י', 'ועשית חג שבועות לד' אלוקיך מסת נדבת ידך
אשר נתן...'. פירשה הגמרא, חגיגה ח., 'מסת, מלמד שאדם מביא חובתו מן החולין... מאי
משמע דהאי מסת לישנא דחולין הוא? דכתיב וישם המלך אחשורוש מס על הארץ'.
הגמרא לומדת מהמילה 'מסת', שצריך להביא קרבנות חובה ממצעות חולין, ומוכיחה
זאת מהפסוק שלנו, העוסק במס של אחשורוש. השאלה היא, וכי אין דרך אחרת לומר,
שיש להביא קרבן מהחולין אל הקודש? דוקא בביטוי 'מסת', כמו המס של אחשורוש?

מ"ם וסמ"ך שבלוחות

'אמר רבי ירמיה ואיתימא רבי חייא בר אבא, מגילה ב.; 'מנצפ"ך צופים אמרום'.
האותיות הסופיות בעברית, חודשו על ידי הנביאים. שואלת הגמרא, ותסברא? והכתיב,

אלה המצות, שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה? הרי אסור לנביא להוסיף על התורה. 'ועוד האמר רב חסדא מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין...'. הכתב בלוחות הברית היה חקוק מצד אל צד. ואמר רב חסדא, שאותיות מ"ם וסמ"ך, היו גם הן חקוקות מצד אל צד, כך שנמצא מרכזן של אותיות אלו, עומד באויר ללא תמיכה כלשהי, והיה זה נס. אמירה זו נכונה, רק אם מדובר על מ"ם סופית. אם כן, אותיות הסופיות היו כבר בלוחות הברית, ואיך תאמר שהנביאים חדשום? משיבה הגמרא, 'אלא שכחום וחזרו ויסדום'. נשכחו מישראל, והנביאים השיבום בנבואתם. מכל מקום, אותיות מ"ם שבלוחות, היו עומדות בנס. דוקא הן? מה פשר הדבר? כאן מגיע סוד הענין לגילוי.

כתב מרן הרב קוק, קובץ א' תתסז', 'מ"ם שבלוחות, בנס היו עומדין, לרומם גם ס"מ ממעמקים, ולהחזיר הכל לא-ל נאדר בקודש'. מגלה מרן הרב את הסוד הגדול. כידוע, שמו של המלאך האחראי על הלא טוב בעולמנו, הוא ס"מ. אותיות מ"ם בלוחות, מבטאות את בשורת הפיכת הרע לטוב, והחזרת הכל, ממעמקי הנפילה, אל הקב"ה.

זהו הסוד הגדול של 'ונהפוך הוא', כאמור באסתר ח' יז', '...ורבים מעמי הארץ מתיידיים, כי נפל פחד היהודים עליהם'. פתאום כולם רצו אזרחות ישראלית. וכן באסתר ט' א', 'ביום אשר שברו אויבי היהודים לשלוט בהם, ונהפוך הוא, אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם'. כח ההיפוך, הוא כח המ"ם שבלוחות הברית. אבל מה הקשר למס של אחשוורוש הרשע? ומדוע ונהפוך הוא? אנחנו הופכים או הוא?

אח של רש

למדנו, שהקרי בפסוק המס הוא, אחשוורוש. אח של ראש, הוא נבוכדנצר הרשע. ועוד אמרו, הוא אחשוורוש, הוא ברשעותו מתחילתו ועד סופו. אבל הכתיב הוא, אח של רש. מי הוא הרש הזה? אפשר להציע, אח של ישראל, הנוהגים בעונה כרש. אך מה הקשר?

כשאסתר המלכה הולכת לארמון של אחשוורוש מבלי שנקראה, אחשוורוש כעס מאד, אבל הקב"ה כפה עליו לשנות את דעתו. כך תיארו במדרש, אסתר רבה ט', 'המלך יושב על כסא מלכותו.. וישא עיניו וירא אסתר עומדת למול פניו, ותבער בו חמתו מאד על אשר הפרה תורתו ותבא לפניו בלא קריאה, ותשא אסתר את עיניה ותרא את פני המלך, והנה עיניו כאש בוערות מרוב החמה אשר בלבו, ותכר המלכה את קצף המלך ותתבהל מאד.. וירא אלוקיני ויחמול על עמו, ויפן לצער היתומה אשר בטחה בו, ויתן לה חן לפני המלך ויוסף יופי על יפיה והדר על הדרה, ויקם המלך בבהלה מכסאו וירץ אל אסתר.. ויאמר לה המלך, אסתר המלכה למה תפחדי כי הדת זאת אשר סדרנו איננה מוטלת עליך באשר את רעיתי וחברתי...'. אחשוורוש הרשע כשלעצמו, היה הורג את אסתר. אבל הקב"ה הפך לו את הראש, והוא נהג בה בכבוד, ואף מילא את רצונה.

זהו הסוד של הפסוק שלנו. אחשוורוש היה רשע מתחילתו ועד סופו. אח של ראש. של נבוכדנצר. אבל הקב"ה עשה לנו נס, והפך את דעתו, לעשות כרצונם של מרדכי ואסתר, מנהיגי היהודים. זהו המס שהטיל אחשוורוש. הוא עצמו ברשעותו, נהפך בעל כרחו, והפך את כל כח הס"מ למס, הנמס בפני הקדושה, ומעמיד לרשותה את כל כח מלכותו.

יתכן וזו הסיבה שלמדו את הדין, שקרבן חובה בא מן החולין, מהמס של אחשוורוש. משום שהמילה מס, רומזת לכח היפוכו של הלא טוב לשרת את הקדושה. כך גם אנו מצוים, להפך חול לקודש, בקרבנות חובה.

כתבוני לדורות

מדוע דוקא הקרי הוא אח של ראש, היינו נבכודנצר הרשע, והכתיב הוא, אח של רש, אח של ישראל? התשובה תבוא, מהבנת קריאתה של אסתר לחכמי ישראל, מגילה ז., 'כתבוני לדורות'. הכניסוני לתורה שבכתב. מדוע ביקשה זאת? הם בתחילה, לא הסכימו, עד שמצאו רמז בכתוב לנס פורים. מה העניין?

כתב הרב קוק, אורות התורה א' א', 'תורה שבכתב אנו מקבלים ע"י הציור היותר עליון ויותר מקיף שבנשמתנו.. דואים אנו על ידה למעלה מכל הגיון ושכל, חשים אנו רוח אלוקים עליון מרחפת עלינו, נוגעת ואינה נוגעת, טסה על פני חיינו ממעל להם ומזרחת אותם באורה.. בתורה שבעל פה אנו יורדים כבר אל החיים. אנו חשים שהננו מקבלים את האורה העליונה בצנור השני שבנשמה, בצנור המתקרב לחיי המעשה.. ושני אורים הללו עושים עולם שלם, ששמים וארץ ישקו בתוכו'. משה רבינו קיבל בהר סיני, שתי תורות. תורה שבכתב ובעל פה, המשלימות זו את זו לתורה אחת. תורה שבכתב, שמימית יותר, ותורה שבעל פה, מורידה את האור השמימי, אל החיים.

בספרנו, אורות חיים, חגים ומועדים עמ' 33, הארכנו לבאר את דברי הגר"א בספרו, אדרת אליהו, משפטים כא' ו', 'מגדולת תורתנו שבעל פה שהיא הלכה למשה מסיני, והיא מתהפכת כחומר חותם..'. תורה שבכתב היא אור שמימי, שמתהפך כמו חותמת, וקובע את האור המתגלה בתורה שבעל פה. כך שגם אם נראה, כי יש בתורה שבעל פה, כללים שונים מתורה שבכתב, הם אינם אלא כמו חותם המתהפך של תורה שבכתב, תוצאה הכרחית של "היפוך" האור, בירידתו מהשמים האינסופיים, למציאות הארצית.

אמרה להם אסתר לחכמי ישראל, מ"ס שבלוחות, בנס היו עומדין. הנס המדהים הזה, בו מתהפך כח הס"מ לשרת את הקדושה, זה לא ברמה של תורה שבעל פה היורדת לחיים, אלא גבוה מעל גבוה, ברמת תורה שבכתב, השמימית. לכן, הקרי הוא אח של ראש, רשע מרושע. אבל הכתיב, האור השמימי המכוון כנגד תורה שבכתב, הפך את רשעותו, למשרתת את הקדושה. רק כך הפך הרשע הזה, לאח של רש, אחיהם של ישראל. על כן, אמרה להם אסתר, כתבוני לדורות. הנס שלי שייך לתורה שבכתב.

אתה סתר לי מצר

כתב מרן הרב קוק, אורות הקודש א' קיט', 'יש צדיק כזה, שיכול לערוב, שיתוקן העולם כולו, וכל ישראל ישובו בתשובה שלמה. ובזה הם מקבלים שפע חיים, וטוב גדול, בהקפה, מהאוצר העליון, מקור הברכות'. לפעמים הדור אינו ראוי, אבל הצדיקים האלה, מורידים אורות לדור, "בהקפה". ערבים הם לדור כולו, שבעתיד יעשו כולם תשובה.

ממשיך הרב, 'וצדיקים כאלה, מוכרחים להמצא בעקבתא דמשיחא.. ואורח צדיקים זה מקדים את הטובה לבא לעולם, ומכשיר את הדעות לקבל הופעות חדשות, שאינן ראויות להן כלל'. הצדיקים האלה מסוגלים לדלג את הדור לגאולתו. 'ההכשר הראוי לזה הוא העסק ביחודים, בבהירות הדעת, ואומץ טהרת הרצון..'. מדובר במקובלים. על ידי צדיקים כאלה, 'מתהפך כל הרע לטוב. וכל הטומאה לקדושה בסוף. אתה סתר לי מצר, ראשי תיבות אותיות סמא"ל, וסופי תיבות בגימטריא קדושה'. זוהי סגולת הפסוק, תהלים לב' ז', 'אתה סתר לי מצר תצרני, רני פלט תסובבני סלה'. זוהי העבודה הקדושה, שעשו מרדכי ואסתר. אפשר ששמה רמוז במילים, 'אתה סתר לי, אסתר. 'מצר', זה המן, עליו נאמר, אסתר ז' ו', 'איש צר ואויב'. אז זוהי עבודת המקובלים. אך האם גם אנחנו, היהודים הפשוטים, יכולים להביא מהפכה אדירה כזו? התשובה רמוזה ב'ונהפוך הוא'.

המהפכות היהודית

שאלנו, מה פירוש המילים 'ונהפוך הוא', אנחנו הופכים או הוא? התשובה היא, שמהפכה כה אדירה, בה הרשעה נהפכת למשרתת הקדושה, אינה יכולה להצליח, בלי סיוע שמים. זהו עומק דברי רב חסדא, 'מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים'. אבל התהליך מתחיל מצידינו. אנחנו צריכים לפעול. ירמיה הנביא ניבא, לא' כא', 'עד מתי תתחמקין הבת השובבה, כי ברא ד' חדשה בארץ, נקבה תסובב גבר'. הקב"ה אומר לנו, עד מתי אתם מתחמקים מתפקידכם. אתם צריכים להתחיל את המהפכה, במסירות וביטול גמור כמו אסתר המלכה, ובזה תסובבו, שאני אסייע לכם להשלימה. לכן נאמר, 'ונהפוך הוא'. אנחנו נהפוך, והוא יסייע בידינו להשלים את המהפכה.

מי שינסה לחולל מהפכות על ידי עזיבת או אפילו טשטוש התורה, לא יוכל להצליח. להיפך, רק יחזק את כח הטומאה. זה מה שעשה המשיח הנוצרי, שלעג לדברי חכמים, והביא לתוצאה ההפוכה. "מיסה". לקח כח קדושה, והפך אותו למשרת אויבי היהדות. לכן נאמר, 'למס מרעהו חסד'. הוא המיס מרעהו חסד, והפך אותו למשרת הלא טוב.

רק מי שנמס בפני הקב"ה, כמו לאה בפני יעקב, יוכל להביא את הכח של בני יששכר, ולהיות לעובד מס, היינו, מהפכן יהודי, שיודע להפוך אפילו את רשעת הס"מ, למס, הנמס ומשרת את הקדושה. על כן נאמר עליהם, 'יודעי בינה לעתים'. כי בכח מסירותם לתורה, היתה להם דעת פנימית, היודעת לעלות לגובהי הבינה האלוקית, ולמשוך משם עצות אלוקיות, שהופכות לעצות אסטרטגיות מעשיות, פוליטיות וחכמות. מסירותם לתורה בעבור כלל ישראל, היא שעשתה אותם מהפכנים אמיתיים.

מוקפות חומה מימות יהושע

יש לשאול, האם נבחרו אותיות מ"ס רק מצד היפוך שם הרע או שיש בהן משהו? המן מנתח את חולשת ישראל במילים הבאות, אסתר ג' ח', 'ישנו עם אחד, מפוזר ומפורד..'. כוחם של ישראל באחדותם, אבל עכשיו הם מפורדים, אז אבדה חומתם

והגנתם. אסתר מגיבה, אסתר ד' טז', 'לך כנוס את כל היהודים...'. נחזור למיזוג ואחדות, תחזור חומתנו והגנתנו. כתב מרן הרב קוק, ראש מילין, בביאור אות מ', שהיא רומזת למיזוג מימי, כמו המים המתמזגים. ובביאור האות ס', שהיא רומזת לשמירת הגבולות, כמו חומה מקפת ומגינה. לעניננו, אבקש להציע, שהאחדות הממזגת את ישראל לאחד, הרמוזה באות מ"ם, היא החומה הסומכת ומגינה על כולנו, הרמוזה באות סמ"ך. כרמוז, שמות יד' כב', '..והמים להם חומה...'. יש הנוהגים לקדש אשה בטבעת מרובעת כמו מ"ם סופית, שתוכה עגול כמו סמ"ך. ואפשר אולי להוסיף טעם במנהגם, שהמזיגה הזוגית, היא כחומה סומכת ומגינה.

על פי דברים אלו, אפשר שהמ"ס של אחשורוש בא לומר, שכח ההיפוך הישראלי, בנוי על האחדות הישראלית, המהפכת את כח הרשעה, והופכתו לחומת הקדושה.

לכבוד פורים, הרשו לי להציע על פי דברים אלו, פירוש חדשני לדברי המשנה מגילה ב., 'כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון, קורין בחמישה עשר'. רמזו בדבריהם, לכריכה הישראלית האחדותית, המוקפת חומה, אות ס'. מימות, אות מ'. יהושע, אות י', המצויה בשמו כידוע בתוספת שהוסיף לו משה רבינו, מאות י' שהוצאה משמה של שרה אימנו. בן נון, אות נ'. כולן יחד, נס"ם. על הנסים.

על פי תורת הרב קוק, בספרו ראש מילין, האות י' רומזת לנקודת המוצא האלוקית האחדותית, ממנה יצא הכל. האות נ' רומזת לריבוי הפרטים שבבריאה, כמו דגים, המכונים בארמית נון. האות מ' רומזת לעבודתנו, למזג ולייחד את הכל. והאות ס' רומזת לחומה המגינה האלוקית, הנוצרת כתוצאה מעבודת היחוד הזו. כך זוכים להצלחה לאומית עצומה, כמו זו שזכו לה מרדכי ואסתר ובני דורם.

יהיו לך למס

כתב הרמב"ם, הלכות מלכים פ"ו ה"א, 'אין עושין מלחמה עם אדם בעולם, עד שקוראין לו שלום.. אם השלימו וקבלו שבע מצות שנצטוו בני נח עליהן, אין הורגין מהן נשמה, והרי הן למס, שנאמר יהיו לך למס ועבדוך...'. אין לנו ענין במלחמה עם שום אדם בעולם. להיפך, אנו שוחרי שלום. אבל מי שרוצה להישאר בארצנו, צריך להיות למס עובד. היינו, להתהפך מאויב לאוהב, מלוחם נגד ישראל, למי שרוצה בטובתנו והצלחתנו, ובודאי שאינו מורד בשלטוננו וריבונותנו.

מרדכי ואסתר, היו שני יהודים מסורים. זהו. אנחנו דור שלם, עם מדינה ריבונית. הם הפכו את כל העולם כולו, בכוחם הרוחני הפוליטי. מדוע שאנו לא נצליח לעשות זאת? בימי הפורים האלה, נתחזק ונפעל לטובת המהפך העולמי הגדול, אשר בעזרתו יתברך, יהפוך את העולם כולו, מאויב לאוהב.

פורים שמח לכל עם ישראל

הצטרפו לאלפי הלומדים
היכנסו לאתר

רוח ירושלמית

yerushalayim.org.il

ללמוד הרב קוק ולהבין כל מילה..

אורות לדרך – להתחיל את היום באורות..

8 דקות יומיות מתורת הרב קוק
ישירות לטלפון או לתיבת הדוא"ל שלך
הצטרפו למאות המנויים חינם!

לתפוצה בדוא"ל: orot.laderech@gmail.com
לתפוצה בווטסאפ: 055-6699477

כולם מוזמנים לשיעור השבועי
של הרב יצחק חי זאגא
בבית מדרשו הקדוש של מון הראי"ה
בכל יום שלישי בשעה 20:00
רחוב הרב קוק 9 ירושלים

ליצירת קשר, שאלות ותגובות, כתבו לנו לדוא"ל

toratharav@gmail.com

או התקשרו למשה – 050-6238938